

רוזה פרוידנטל נולדה ב-

1870 בגרוס שטרליץ שבשלויה צ'כית והתגוררה רוב ימיה בברסלאו. לאחר מלחמת העולם הראשונה, בהיותה אלמנה כבת 50, היה מצבה הכלכלי איתן והיא החליטה להפנות את מרצה להקמת בית מלאכה למוצרי יודאיקה: פרוכות, כיסויים וסכינים לחלות שבת, חיתולים לספר תורה (וימפלים) ועוד. רוזה גם סחרה בספרים יהודיים לילדים שהחלו נפוצים אז ופיתחה בסדנתה קו ייצור מיוחד שנועד להקנות לילדים מושגי יסוד ביהדות ובעברית. רוזה נעזרה בשירותיה של רות הופמן, אמנית קתולית צעירה שאיתרה בבית ספר לאמנות, ויחד עיצבו חנוכיות מפליז, סביבונים עץ, בתי מוזה ומשחקים רבים. רוזה פרוידנטל הקפידה שהמוצרים יעברו בדיקה דקדקנית של מחנכים ורבנים. לחופשת הקיץ שבילתה מדי שנה עם שתי נכדותיה הייתה מגיעה מצוידת במזודה ובה סקיצות של דגמי המשחקים החדשים שיצרה בשנה שחלפה. רוזה בתנה את תגובתן של הנכדות למשחקים וסרכה "הרצה" לרעיונותיה. בית המלאכה פעל מ-1922 ונסגר עקב עלייתה לארץ ב-1934.

בין המשחקים שהפיקה רוזה פרוידנטל מצויים: לוטו עברי, ובו בין היתר מילים ארכאיות דוגמת דלגן (ליצן); צפר (חילוץ); מזרק (משפך); קרון הבובה (עגלת בובות) ועוד; משלי שלמה, ובו זוגות קלפים

רוזה רוזה

בבית מלאכה קטן שהקימה בברסלאו בראשית המאה ה-20 ייצרה רוזה פרוידנטל קו של משחקי ילדים ואביזרים סביב לוח השנה היהודי

חנה עמית

מאזורים תלת-לשוניים (גרמנית, עברית ואנגלית), על המשחקים היה לשרך את ראשית הפסוק להמשכו, וכללי המשחק היו מנוסחים בשתי גרסאות - לקטנים ולבוגרים. דוגמאות מתוצרי בית המלאכה מצויות אצל אביבה שמלצינגר, נכדתה של רוזה פרוידנטל, הגרה בירושלים.

מוצריו של המפעל ליוו את לוח השנה היהודי, כנהוג בגרמניה באותם ימים נקנו האיגרות לשנה החדשה בתנויות למוצרי נייר ועל המברך היה למלאן. לקראת ראש השנה הפיקה רוזה איגרות ברכה יהודיות ששורטטו עליהן שורות צפופות או מרווחות לנוחיות הכותבים בגילאים השונים. את אחת מהאיגרות עיצב איסמר דוד, שלימים עיצב את הגופן "דוד" ונתרע בהישגיו בארצות הברית.

המפעל הדפיס גם דגלים לשמחת תורה, מוטיב 12 השבטים הודפס על מקצתם בצבעים שונים, על דגם אחר מופיע אריה שצויר בהשראת תבליט שהופיע על מצבתו של מיכה יוסף בן-גוריון שנקבר ב־1921 בברלין. הדגלים סופקו לקהילות עם מקלות מתאימים, והגבאים היו מתלקים אותם לילדים לפני ההקפות. לחנוכה הוכנו אריזות לממתקים, סביבוני עץ וחנוכיות לילדים וכן משחק חנוכה ששמו "מעוז צור ישועתי", לפרוים ייצרו אריזות למשלוחי מנות, ולפסה - כוסיות מזוככות שהיין אינו נשפך מהן בשל משקולת העופרת שבבסיסן.

סוכת הקיסוף המתקפלת שגודלה כ־17x20 ס"מ שווקה בתוך מעטפה חומה ועליה ציור של הסוכה המוגמרת. הסוכה "ירוהסה" בשולחן זעיר הערוך לסעודה כולל פמוטות ונרות, זר פרחים וחלות מכוסות. על אדני החלונות של הסוכה הורכבו אדגיות פורחות. בתערוכה מקיפה שהתקיימה במוזיאון ברסלאו ב־1929 על ההיסטוריה ומנהגי הדת של יהודי המקום, נבחרה סוכת הקיסוף לייצג את תג הסוכות. סוכה זו מצויה עד היום במוזיאון הלאומי בנירנברג. עותק אחר של הסוכה נתרם לאגף הנורע במוזיאון ישראל והוצג אשתקד בתערוכה על סוכות.